

Reactie van COELO op bericht van Unie van Waterschappen “Geen grote lastenverschuivingen verwacht” van 5 december

De Unie van Waterschappen reageert in een nieuwsbericht op een recent onderzoek van COELO-onderzoeker Corine Hoeben over de voorgestelde wijzigingen van de waterschapsbelastingen. Hoewel de uitkomsten van dit onderzoek zijn gepubliceerd in het Weekblad Fiscaal Recht, richt de reactie van de Unie zich met name op het bijbehorende persbericht.

De Unie meent dat het COELO te stellig is dat de kostenaandelen van de verschillende groepen belastingbetalers zullen veranderen. De waterschapsbesturen beslissen over deze kostenaandelen. De Unie verwacht dat er door de voorgestelde wijzigingen weinig zal veranderen, onder meer omdat de huidige kostentoedeling volgens de waterschappen grosso modo goed zou aansluiten bij de belangen.

Dat roept de vraag op waarom het dan toch nodig is om de kostentoedelingsmethode zo ingrijpend te veranderen. Die wens van de waterschappen kan toch niet louter voort komen uit tevredenheid met de bestaande kostentoedeling. Daar komt nog iets bij. Zoals in het artikel aangegeven bieden de voorstellen aanzienlijke mogelijkheden om de kostenaandelen aan te passen. De huidige waterschapsbesturen kunnen wellicht menen dat de bestaande kostentoedeling aansluit bij de belangen van belastingcategorieën, maar nieuwe besturen kunnen hier heel anders over denken. Zoals bekend bestaan er ingrijpende plannen rondom de waterschapsverkiezingen. Waterschapsbestuurders zullen binnenkort vermoedelijk getrapt worden verkozen door gemeenteraadsleden. Zoals in het artikel wordt aangegeven is het niet onwaarschijnlijk dat partijpolitieke overwegingen dan een rol gaan spelen bij het vaststellen van de kostenaandelen. In de nabije toekomst zouden wel een heel andere keuzen kunnen worden gemaakt ten aanzien van de kostenaandelen.

Als we dan gaan kijken welke mogelijkheden de voorgestelde wijzigingen bieden dan blijkt dat er, volgens de door de Unie gepresenteerde cijfers, allereerst weinig ruimte is om de vermeende weeffout, waardoor het tarief voor agrariërs in enkele waterschappen te hoog is, in die waterschappen te verlagen. Het kostenaandeel van ongebouwd kan in de betrokken waterschappen (onder meer Delfland en Amstel, Gooi en Vecht) inderdaad dalen, maar minder dan in de meeste andere waterschappen. De mogelijkheid om voor ongebouwd een hoger kostenaandeel vast te stellen is in deze waterschappen is veel groter. Het maximale kostenaandeel van ongebouwd wordt in beide waterschappen 10 procent. Voor Delfland betekent dit dat het kostenaandeel kan verdubbelen, voor Amstel, Gooi en Vecht gaat het bijna om een verdrievoudiging.

Het kostenaandeel van gebouwd kan volgens die zelfde cijfers van de Unie in veel waterschappen stijgen. Die ruimte is het grootst in de waterschappen waar de bevolkingsdichtheid het kleinst is. Zoals wij aangeven gaat dit in tegen het uitgangspunt belang- betaling. Deze tweede weeffout bestaat ook in de huidige wetgeving. De voorstellen lossen die fout niet op, maar maken hem groter. Dat kan toch niet de bedoeling zijn?

In de voorstellen is het kostenaandeel van de categorie gebouwd een restpost. De Unie stelt dat waterschapsbesturen toch rekening kunnen houden met het kostenaandeel gebouwd, omdat er in het voorstel bandbreedtes zijn die de besturen ruimte bieden om het kostenaandeel aan te passen aan de lokale omstandigheden. Deze 'ruimte' is echter beperkt, dat is de aard van bandbreedtes. Bovendien wordt in de voorstellen aangegeven dat binnen deze bandbreedte niet alleen rekening moet worden gehouden met het aandeel dat gebouwd uiteindelijk betaalt. Ook moet rekening worden gehouden met onder meer:

- _ dichtbevolkt/dunbevolkt;
- _ veel/weinig natuur;
- _ hoge/lage investeringen in waterkwaliteit;
- _ veel/weinig recreatieve voorzieningen. (blz. 34 eindrapport taskforce financiën).

Er moet dus nogal wat worden meegenomen in de beslissing. Belangrijker nog is dat het in een aantal dunbevolkte waterschappen zelfs in het geheel niet of zeer beperkt mogelijk zou worden om de kostenaandelen van gebouwd te verlagen, terwijl dat, gezien de ook door de Unie geconstateerde 'tweede' weeffout, wel mogelijk zou moeten zijn. Er is dus eigenlijk geen ruimte om de weeffout te verbeteren.

In de reactie gaat de Unie niet in op de veel fundamentele kritiek die COELO heeft op de voorgestelde wijzigingen. Het wettelijke uitgangspunt blijft dat de mate van belang bepaalt welk deel van de kosten wordt betaald. Opvallend is dat het voorstel op geen enkele wijze aan dit verband refereert. Dat kan ook niet, want de voorstellen leiden tot een verdere verzwakking van dat verband. Dat is opnieuw het duidelijkst als we kijken naar de categorie gebouwd. Die betaalt nu al de helft van de opbrengst van de watersysteemheffing. Het belang van eigenaren van gebouwen is dus blijkbaar groot. Toch wordt het kostenaandeel dat zij betalen, en dus het belang, van de belastingcategorie, bepaald op basis van de kostenaandelen van alle andere belastingcategorieën. Er is geen afzonderlijke indicator (zoals woz-waarde, aantal woningen per 1000 inwoners, of wat dan ook) om het belang van de categorie met de hoogste lasten te bepalen. Een knappe kop die daar een steekhoudende motivering bij weet te geven.

De voorstellen lossen dus geen problemen op, maar leiden tot een grotere inconsistentie. Omdat de Unie daarnaast aangeeft dat het de bedoeling is dat de lastenverdeling zo veel mogelijk blijft zoals het is ligt het voor de hand om de wet niet aan te passen.